

Szakály Sándor:

MŰSZAKIAK ÉS KATONÁK, AVAGY MŰSZAKI FEGYVERNEMBÉLI KATONÁK

A Padányi József – Balla Tibor szerzőpáros *Katonai műszaki kiválóságok (Padányi József 65. születésnapjára)* című kötetéről

A SZERZŐRŐL:

Dr. Szakály Sándor (DSc) hadtörténész, a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár főigazgatója, a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karának kutató-professzora

Talán kissé furesának hat a tisztelt olvasók számára a cím, pedig nem kellene, hogy az legyen. A valamikori császári és királyi, illetve korábban „csak” császári királyi haderőben, illetve a magyar királyi Honvédségben (is) szolgált egykori műszaki fegyvernembéli törzstisztek és tábornokok esetében véltem úgy, hogy egy személyben műszakiak – szakemberek – és egyúttal katonák is. Ők azok, akik nélkül egy háború, avagy csak egy hadjárat elképzelhetetlen: felépítik a különböző típusú hidakat, megoldják a vasúti pályákkal kapcsolatos gondokat, ideiglenes útvonalakat készítenek, hirtelenjében rohamutászokká válnak, és a sort hosszasan lehetne folytatni.

A legtöbbünkben bizonyára a fegyvernemek királynője – a gyalogság – jelenik meg, ha háborúkról, csatákról, ütközetekről esik szó, majd jönnek a szívünknek kedvesebb fegyver- vagy csapatnemek. Lovasság, azon belül is először a huszárok, majd a repülők, harcokszók, ejtőernyősök... Utászok, hidászok, árkászok valahogy csak később. Pedig, ahogy írtam, nélkülük...

Most viszont a közelünkbe kerülnek. A 19–20. századi magyar vagy inkább osztrák–magyar katonai múltból varázsolta elénk számos kiváló műszaki törzstiszt, illetve tábornok életútját Padányi József vezérőrnagy és Balla Tibor ezredes. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvéd Tisztképző Karának két munkatársa, az egyetemi tanár vezérőrnagy és a kutatóprofesszor ezredes jóvoltából megismerkedhetünk tizenhárom egykori műszaki fegyvernembéli törzstiszt és tábornok hiteles életrajzával, illetve mindazon találmányokkal, elméleti munkákkal, amelyek az ő nevükhöz kötődnek.

Még egyetemi hallgató voltam, amikor maguk közé fogadott egy kis társaság, melynek tagjai szinte kivétel nélkül a volt magyar királyi Honvédség egykori tisztjei voltak. Néhányan megjárták közülük az Andrássy út 60. szám alatti „ávós pincéket”, mások a Honvédelmi Minisztérium Katona Politikai Osztályára voltak „berendelték”, hogy azután pár ott eltöltött hét után valamilyen katonai bíróság által elítélve, megkezdjék a szabadságvesztés büntetésüket.

A fegyvernemek szinte teljes „palettája” képviselve volt általuk, közöttük az egykori magyar királyi „Bolyai János” Honvéd Műszaki Akadémia akadémikusából tényleges állományú tisztte avatottak. Ebben a körben találkoztam először azokkal a nevekkal, akik – a szerzők által megrajzolt portrék révén – e kötetben most megelevenednek előttünk. Ott hallottam például a Birago-féle hadihídról – történelem–könyvtár szakos egyetemi hallgatóként csak füleltem – vagy a műszaki szakterület olyan kiválóságairól, mint Zelenka Zoltán, Jacobi Ágost, Murahidy Gusztáv, Hárosy Teofil, többüket csak a születési nevükön – Münzberg, Haszala – emlegetve.

Az idők folyamán számos név viselőjének a családjához is eljutottam. Érdekeltek az életutak, de a katonai-szakmai vonatkozások csak részben. Az utóbbi területen meglévő hiányosságaimat most pótolhatom, hiszen a szerzőpáros jóvoltából az életutak mellett – ahogy már említettem – megismerkedhetünk a szakmai teljesítményekkel, amelyek nem is olyan elhanyagolhatók.

Évtizedeknek kellett eltelnüik ahhoz, hogy az egykori műszaki fegyvernembéli magyar tábornokok és tisztek teljesítménye szakszerű értékelést nyerjen, miközben az ismereteikre, tudásukra, tapasztalatukra 1945 után alig-alig tartott igényt az új hatalom. Pedig voltak közöttük olyanok, akik utakat és hidakat építettek. Igaz, olyan is akadt közöttük, aki a Népstadion építkezése során kapott mérnöki feladatot, de többségüknek nem jutott szakmai feladat, sőt általában még nyugellátás sem.

Az utóbbiak közül szinte nincs olyan, akinek az életútját feldolgozták volna. A jelen kötet – legalábbis szerintem – az „első fecske” a fehér foltok eltüntetésében. Feladat adódik még, mert továbbra is vannak kiváló elődök, akikről szinte alig van valami ismeretünk. Cziegler Gusztáv, Harmos Zoltán, Rumpelles Kornél, Kanotay Mihály nevét írom a sor elején. Igaz, közülük többen a tüzér fegyvernemnél „kezdték”, de mérnöki diplomát szerezve, a nevében többször is megváltozott Műegyetemen kiváló fegyverszakértőkké, haditechnikai szakemberekké váltak. Az ő katonai-szakmai életútjuk is megérdemelné a hiteles, szakszerű feldolgozást.

Bízom abban, hogy könyv két szerzője is így látja, és folytatja a megkezdett munkát. A kötetben közreadott felhasznált irodalom és levéltári források alapos kutatómunkát igazolnak. A kutatás pedig örömet okoz. Annak is, aki elvégzi a munkát, és annak is, aki kézbe veheti a „végterméket”, amely egyben ünnepi köszöntő kötet is, hiszen prof. dr. Padányi József vezérőrnagy 65. születésnapjára látott napvilágot. Az igényes kiállítású, gazdagon illusztrált mű – prof. dr. Szenes Zoltán nyugállományú vezérezredes, a Magyar Honvédség volt vezérkari főnöke, egyetemi tanár előszavával és köszöntőjével – a Zrínyi Kiadó jóvoltából immár kézbe is vehető, forgatható.

Talán nem illetlenség a könyv ismertetését egy rövid köszöntéssel zárni:

Isten éltesse, Padányi vezérőrnagy úr! Ajándékozzon meg bennünket, szerzőtársával közösen írt, hasonló témájú munkákkal, mert a magyar katonai-műszaki tudományoknak a múltját, az azokban kiemelkedő teljesítményt nyújtó személyek életútját megismerni szinte minden honvéd tisztjelöltnek kötelessége lenne. Az ismeretekhez, a tudáshoz pedig a betűk segítségével jutunk. A megjelent – és a remélhetőleg előbb-utóbb elkészülő – munkák valamennyiünk ismeretét gyarapíthatják, és talán nem túlzás, ha azt írom: a Haza javát is szolgálják.

*Padányi József – Balla Tibor:
Katonai műszaki kiválóságok (Padányi József 65. születésnapjára)
Zrínyi Kiadó, 2024, 168 oldal*